

Øvelse 11: Sant eller usant

Mål med øvelsen: Kritisk tenkning. Elevene skal bli oppmerksomme på at noen medier og blogger presenterer falske påstander som fakta, eller at sannheten fordreies ved å gi den feilaktig overskrift/ ingress.

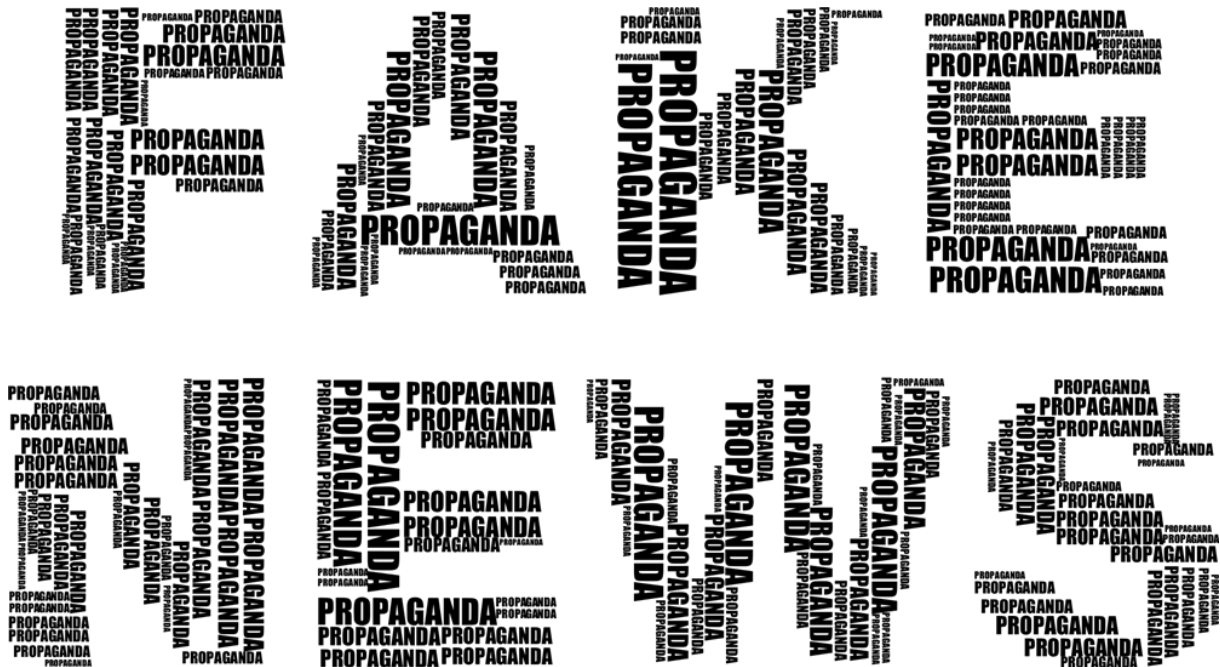

Foto: Pixabay/ Gordon Johnson

- **Aktuelle fag:** Alle elever, variasjon engelsk
- **Antall deltakere:** En klasse
- **Tidsramme:** En skoletime
- **Utstyr:** PC/Nettbrett, fire røde kort, fire gule kort og fire grønne kort.

Metode

Del klassen inn i grupper fire. Hver gruppe finner frem til forskjellige saker på nett, fra aviser og blogger: for eksempel VG, DB, NRK, TV2, document.no eller frittord.no.

1. Hver i gruppe sjekker saken opp mot en eller flere av følgende kriterier:

- **Kilden:** Hvor er saken publisert? Hva kan du finne ut om nettstedet? Har avsender en agenda/ et formål? Hva har andre sagt om denne kilden? Tips: [Media Bias/Fact Check](#).

- **Overskriften:** Gir overskriften et riktig inntrykk av nyhetssaken, eller er den sensasjonspreget for å generere «klikk»? Kan man danne seg et uriktig/falskt inntrykk av saken dersom man bare leser overskriften og ingressen? Hva handler saken egentlig om?
- **Forfatteren:** Hvem har skrevet saken? Er forfatteren oppgitt med navn? Hva slags bakgrunn har forfatteren? Går det an å finne ut om forfatteren er en virkelig person?
- **Reelt eksempel?** Finnes personene/situasjonene artikkelen handler om? Har hendelsen skjedd? Er det andre kilder som beskriver det samme? Er disse kildene troverdige?
- **Andre kilder:** Er det oppgitt andre kilder eller referanser i saken? Er kildene troverdige? Er saken gjengitt korrekt etter den første kilden, eller har «en fjær blitt til ti høns»? Er saken beskrevet på samme måte i alle kilder, eller finner dere forskjellige vinklinger? Er det en nyhet? Har de som har skrevet saken en klar agenda? Kan det være en spøk/satire, eller kanskje reklame?
- **Er det objektivt?** Er artikkelen preget av fordommer eller forutinntatthet?
- **Ekspertene:** Hva sier ekspertene? Har journalisten forstått statistikken/formidlet de vitenskapelige funnene rett? Er det eksperter som har uttalt seg om saken?

2. Gruppa gir saken rødt, gult, eller grønt kort og forklarer klassen kort hvorfor

3. Alternativ øvelse på Minstemme.no

[Fake news og kildekritikk](#)

Referanse: [Plakaten fra The International Federation of Library Associations and Institutions, oversatt av norsk bibliotekforening oppsummerer hva du bør se etter.](#)

Variasjon 11.1: Faktasjekk på engelsk

Gjør den samme oppgaven på engelsk. Det finnes flere sider for faktasjekk på internett. På engelsk finnes

- [Snopes](#)
- [Politifact](#)
- [FactCheck.org](#)
- [The Sunlight Foundation](#)

Variasjon 11.1.1: Engelsk faktasjekk - samme konklusjon?

Finnes det eksempler på store nyhetssaker som flere nettsider har faktasjekket? Har de kommet frem til samme konklusjoner?

Referanse

Øvelsen er hentet fra Buskerud fylkeskommune, bildet er fra Norsk Bibliotekforening.